

Z právní praxe.

K otázce zvýšení výživného.

Je-li žádáno zvýšení výživného, zahajují soudy namnoze svá šetření tím, že zjišťují čistý příjem povinného v době, kdy se tento k placení výživného zavázal nebo k jeho placení byl uznán povinným. Nárok na zvýšení výživného bývá pak posuzován úměrně s původním čistým platem zavazaného a jeho čistou mzdou v době podání návrhu na zvýšení. Proto právní zástupci již při prvotní úpravě výživného se snaží, aby již z této úpravy byl patrný čistý příjem, ze kterého se vychází. Nové výživné bývá tak stanoveno na podkladě jakési úměry (jak z níže uvedené věci jest zřejmo), při čemž na zvýšené potřeby dítěte se bere zřetel jen nepatrný nebo vůbec žádný.

Proti této praxi, zastávané důsledně i rekursními soudy, byly vzneseny během doby vážné a důvodné námitky, jak z řad soudců, neboť na místo jich volného uvážení nastoupila pouhá početní úloha, tak i z řad širší právnické veřejnosti, protože tento postup s hlediska spravedlnosti nebyl správný a neodpovídá přesnému znění zákona.

Otázkou zabýval se nyní Nejvyšší soud v této věci:

Smírem z 9. V. 1939 se zavázal manželský otec platiti na výživu svého nezletilého dítěte obnos 150 K měsíčně. K návrhu nezletilého bylo toto výživné zvýšeno usnesením prvního soudu na 380 K měsíčně. V rekursu proti tomuto usnesení tvrdil otec zejména, že toto zvýšení je neúměrné a že neodpovídá soudní praxi, která, zvyšujíc výživné, zachovává poměr původní výše výživného s jeho nově určenou výší v rovnováze mezi příjmem zjištěným v době stanovení původních alimentů a příjmem v čase návrhu na jeho zvýšení. Tvrdil dále, že v roce 1939 vydělával 1.578 K mě-

síčně čistých, a že v době podání návrhu na zvýšení výživného měl čistý měsíční příjem K 2.000. Měl prý tedy první soud alespoň zhruba vycházeti z úměry, podle které 1.578 K : 150 K = 2.000 K : x (nově upravená výše alimentu). $x = 190$ K. Asi na tento obnos měl prý tedy první soud dosavadní výživné zvýšiti.

Rekursní soud zrušil usnesení prvního soudu a v důvodech uvedl:

Jest přisvědčiti rekursu, že rozhodnutí spočívá na neúplném zjištění soudu první stolice, jehož důsledkem jest pak nesprávné právní posouzení. Soud první stolice upravuje totiž napadeným usnesením výživné tak, jako by šlo o první úpravu výživného a nikoli o zvýšení výživného upraveného smírem z 9. V. 1939, běře v úvahu jen nynější příjmy otce a nezkoumá ve smyslu § 142, odst. 2 obč. zák. důvodnost návrhu na zvýšení alimentů změnou poměrů, t. j. zvýšením otceva příjmu či potřeb dítěte nebo obou těchto složek. Soud I. stolice nezjišťuje vůbec příjmy otce v době cit. smíru a neběře v úvahu, že výživné jest zvyšováti jen potud a do té míry, pokud se zlepšily příjmy otce nebo zvětšily potřeby dítěte, a že se má při zvyšování zachovati poměr původního výživného s výživným nově vyměřeným takový, jako jest poměr mezi příjmem zjištěným v době vyměření původních alimentů a příjmem povinného v době zvýšení výživného. Názor soudu I. stolice. že otcí zbude po zaplacení alimentu dostatečná částka ku pokračování v léčení, nemá také skutkový podklad, když není zjištěno, jaké výlohy otec s léčením má. Pro uvedenou neúplnost zjištění ohledně příjmů otcových v době cit. smíru a léčebných výloh v době nynější není možno rekursnímu soudu posouditi přiměřenost a správnost napadeného usnesení.

Nejvyšší soud usnesením ze dne 17. října 1944, čj. R I 360/44, shledal podaný dovolací rekurs přípustným, protože nejde jen o výši výživného ze zákona, nýbrž i o důvodnost na jeho zvýšení v poměru k příjmu manželského otce v době smíru o výživném či bez ohledu na něj. Nevyhověl však dovolacímu rekursu, ježto rekursní soud právem zrušil usnesení prvního soudu za účelem zjištění nynějších léčebných vý-

loh manželského otce, které mohou jeho majetkové a výdělkové poměry ovlivnit. K otázce, o níž jde, Nejvyšší soud uvedl:

Dovolací rekursní soud neschvaluje právní názor rekursního soudu, že při zvyšování výživného pro manželské dítě nutno zachovati poměr mezi příjmem manželského otce v době smíru a jeho nynějším příjmem. Záleží jen na jeho nynějších majetkových a výdělkových poměrech a na nynějších potřebách dítěte. Není proto třeba zjišťovati příjem manželského otce v době smíru.

Bohumil Sládek.

Ještě cena »upotřebeného« zboží.

Ke glose uveřejněné na str. 116 tohoto ročníku sděluje nám Dr. Adolf Harsa, advokát v Kladně:

»Vyšší náhradu než docílil žalobce v případě řešeném rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 30. I. 1945 mohl docílit, kdyby byl žaloval na náhradu podle rozhodnutí nejvyššího soudu Vážný sbírka č. 18.586/43. Podle něho »nemůže-li býti nevrácená věc opatřena, jest způsobenou škodu nahraditi výší nákladu potřebného k tomu, aby hospodářský stav poškozeného byl obnoven jiným vhodným způsobem.«

Jestliže tedy nevrácený kabát byl z anglické látky, který by vydržel 5 let, a nahrazen může býti kabátem z buničiny, který by vydržel na příklad jen dva o půl roku, pak musí nahraditi žalovaný poškozenému hodnotu kabátů dvou, a nikoli jen jednoho, který dá se opatřiti.

Domnívám se, že rozh. 18.586/43 není změněno rozhodnutím, citovaným v Právní praxi na uv. místě,

poněvadž nejvyšší soud v tomto případě se nezabýval náhradou škody ve směru, jak jej odůvodňovala žaloba a rozhodnutí nejvyššího soudu 18.586/43.«

Valutová doložka.

V rozhodnutí nejvyššího soudu z 1. března 1944 Rv I 890/43, č. 18.700 Sb. c., šlo o platnost této doložky v dlužním úpise:

Dlužník byl zavázán zaplatiti zápujčku »nikoliv dříve než za 12 měsíců ode dne, kdy pominou veřejnoprávní omezení užívání soukromých automobilů tak, že bude uvolněn jejich provoz v míře, dopouštějící obchodní provoz hotelu »J.« v rozsahu, obvyklém normálním poměrům hospodářským, nejpozději však dne 1. září 1943, částkou, která bude závislá na budoucím vývoji hospodářských poměrů tak, že se platební povinnost T-ova zvýší nebo sníží úměrně ke zvýšení nebo snížení ceny pšenice za 1 q ze dne 17. března 1939 podle průměru bursovních cen, za které byla toho dne znamenána na Pražské ploidinové burse česká pšenice suchá, čistá a sklovitá o váze 80—82 kg, parita Praha, do dne placení, k němuž bude obdobně vyšetřena.«

Soudy všech tří stolic uznaly platnost této doložky. Odvolací stolice uvedla v důvodech:

Z obsahu korespondence a ze skutkového zjištění se podává, že žalovanému šlo o splacení pohledávky podle vnitřní hodnoty peněz, počítané podle cen běžné potřeby; doložka o tom byla pojata do dlužního úpisu, jehož obsah není sporný. Právní dosah takové doložky je posuzovati individuálně podle toho kterého případu. Je třeba při tom přihlídnouti k účelu smlouvy, k motivům, které strany vedly a k okolnostem případu, z nichž vycházely. Podle obsahu spisu sledoval žalovaný úmysl, aby bylo fixováno plnění pro budoucí čas na základě určitého konkrétního hodnotného poměru a proto byla zvolena za měřítko plnění cena pšenice jako předmětu znehodnocení nepodléhajícího, takže plat, vyjádřený hodnotou pšenice, zůstává vnitřní svojí cenou stále

stejný. Takovéto zajištění proti případné ztrátě není hospodářsky neodůvodněno, neboť se jím prozíravý věřitel zajišťuje proti škodě z mimořádného stoupání cen v neisté době a proto nelze mít za to, že je podobná doložka neplatná, ať již podle lichevního zákona, či podle § 879, čís. 4 obč. zák. Nejde vůbec o obohacení, tím méně o obohacení nespravedlivé, neboť touto doložkou nezjednává si věřitel nějaký zisk, nýbrž zajišťuje se jen proti možné škodě.

Nejde tedy ani o nějakou úrokovou lichvu, ani o bezdůvodné obohacení. Nejde konečně ani o neplatnost smlouvy podle § 879, čís. 4 obč. zák., když obsah smlouvy byl stranami náležitě uvážen, strany byly zastoupeny právními zástupci, takže o nějakém kořistění na straně žalovaného vůči žalobci nelze vážně mluvit, a když nešlo o nějaké vzájemné plnění, nýbrž pouze o zajištění plnění, odpovídajícího vnitřní hodnotě peněz. Správně uvádí též napadený rozsudek, že bylo ujednáno placení pro kteroukoli dobu platby.

Nejvyšší soud uvedl v důvodech:

I rozhodnutí Reichsgerichtu č. VII 1943, na které poukazuje dovolání, připoustí valutovou doložku za předpokladu, že oběma stranám plyne ze změněných hospodářských poměrů stejný prospěch, vycházejíc ze zásady hospodářské rovnováhy. Ve sporném případě šlo o to, aby porušení hospodářské rovnováhy, způsobené tím, že dlužník včas nezaplátil zápůjčku, bylo vyrovnáno tak, aby věřitel dostal obsahově tolik, kolik obsahově zapůjčil v r. 1935. K tomu směřovala valutová doložka. Proto je nerozhodné v daném případě, zda žalobce mohl či nemohl za svoji nemovitost v čas splatnosti zápůjčky požadovat více, či zda je vázán t. zv. stop cenami z roku 1939. Kdyby nebyl vázán, měl by žalobce ze zápůjčky dvojí prospěch na úkor žalovaného.

Lze popelnice ukládati na hřbitovech také nad zemí (do pomníků)?

Změna judikatury nejvyššího správního soudu.

§ 14, odst. 2 zák. čís. 464/21 Sb. zní: »Popelnice s popelem buďtež ukládány na hřbitovech, v kolumbariích nebo na jiných místech k tomu určených pod zemí nebo nad zemí. O ukládání popela z mrtvol na hřbitovech platí tytéž předpisy jako o pochovávání mrtvol na hřbitovech.«

Toto ustanovení se stalo v praxi sporným v tom směru, zda a druhá věta obsahuje bližší, speciální úpravu zásady věty první, resp. stanoví výjimku z obecné zásady (»pod zemí nebo nad zemí«) věty první, nebo zda druhá věta upravuje zcela jiné otázky než věta první. Jinými slovy: Má se vykládati druhá věta tak, jakoby byla uvedena slovy: »Při tom« nebo tak, jakoby byla uvedena slovem: »Jinak« (kterýchžto úvodních výrazů náš zákonodárce zhusta užívá).

Nss. v nálezu (z 24. XI. 1939) A 272/39 se vyslovil pro výklad první vycházející z této úvahy:

»Nejvyšší správní soud přihlédl především k tomu, že obě věty mluví o ukládání popela z mrtvol, tedy o téže materii, a že dále v obou se mluví o ukládání popela na hřbitovech. Nelze však přehlédnouti, že v druhé větě není řeči o ničem jiném, kdežto ve větě první vedle hřbitovů uváděna jsou ještě kolumbaria a jiná místa k tomu určená. Již z toho je patrné, že předois věty druhé je povahy speciální, omezující se jen na hřbitovy, a je pak jen posouditi vzájemný poměr obou vět. Při tom nutno uvážiti, že speciálnost povahy určitého ustanovení nese již s sebou charakter výjimky z nějakých předpisů všeobecných. A právě prvá věta nese s sebou znaky všeobecného předpisu, který upravuje určité poměry jen v zásadě, aniž zatím přihlíží na podrobnosti, jež se v jednotlivých vztazích objeví, po případě jsou již dány.« — Druhá věta jedná pak podle názoru Nss. speciálně o ukládání popela na jednom z míst v první větě uvedených a je tedy vůči větě první lex specialis.

Tento nálezh podrobil kritice prof. Dr. Weyr v článku »Lex generalis a lex specialis« v Časopise pro právní a státní vědu (XXIII, 1940). Autor zde uvádí:

»O větších či menších generalitách (obecnosti, abstraktnosti) normy rozhoduje celá řada okolností. Normativní teorie tu především obrací zřetel k počtu povinnostních subjektů oné normy, ale uznává, že i jiné momenty mohou býti rozhodné, na př. rozsah povinností, stanovených normou, rozsah její územní a časové platnosti (podle staré nomenklatury: »místní« a »časové« její »meze«) a pod. S tohoto hlediska nebude se v našem případě beze všeho jeviti ona první

věta jako širší či obecnější norma a druhá jako užší a speciálnější. Není též správně označovati normu za širší (generálnější) jen proto, že jedná ještě také o jiné věci než druhá. A vůbec dlužno míti na mysli, že otázka větší nebo menší obecnosti (generálnosti) stává se ve své typičnosti aktuální jen za předpokladu, že obě jsou též ve vzájemném poměru *lex prior* a *posterior*, neboť v takovém případě dochází k užití interpretační poučky: *lex posterior generalis non derogat legi speciali priori*. V konkrétním případě, o který zde jde, nelze tedy na př. míti za to, že druhá věta druhého odstavce § 14 o spalování ohněm »deroguje« ustanovení první věty, pokud tato jedná o hřbitovech. Ale ustanovení druhé věty není ani »výjimkou« z předpisu první věty, jak bude hned dovozeno, poněvadž význam obou vět dlužno jinak vykládati, než činí N. s. soud. Z názoru N. s. soudu, že druhá věta jest výjimkou čili *lex specialis*, podává se totiž nutně, že tato věta znamená tolik, jako by zněla takto: »Na hřbitovech jest popelnice s popelem ukládati výlučně pod zemí a imputuje tudíž N. s. soud zákonodárci, že v jednom a témž paragrafu stanovil, že popelnice s popelem mají se ukládati na hřbitovech pod nebo nad zemí, že ale na nich mají se ukládati výlučně pod zemí!« Není, jak známo, dovoleno imputovati zákonodárci bez nejnutejších důvodů zřejmý protiklad čili nesmysl: v takových krajních případech měla by interpretace prostě povinnost abdikovati a tuto svou abdikaci výslovně prohlásiti. V konkrétním případě, o který jde, není ale vůbec žádného důvodu, poněvadž je výklad vzájemného poměru obou vět, jak jej podává N. s. soud, zřejmě nesprávný. Není totiž prostě pravda, že větě: »O ukládání popela z mrtvol na hřbitovech platí tytéž předpisy jako o pochovávání mrtvol na hřbitovech« sluší rozuměti tak, že jí má být znemožněno, (zakázáno) ukládati popelnic s popelem na d zemí, nýbrž ona chce pouze říci, že dosavadní, svou povahou policejní předpisy o pochovávání mrtvol na hřbitovech (jako jest dvorský dekret z r. 1784), mají platiti i o pochovávání popela. Chceme-li proto již uvažovati o větší nebo menší generálnosti ustanovení obou vět, jeví se pak druhá mnohem generálnější než první, poněvadž se vztahuje na všechny platné předpisy o pochovávání mrtvol na hřbitovech, kdežto první jest speciálnější, jelikož stanoví pouze způsob pochovávání, pokud jde o umístění popelnic buď pod zemí, nebo nad zemí.«

Nss. zabýval se danou otázkou znovu v nálezu z 8. ledna 1945, č. 1867/40/3, jímž přezkoumal svoje dřívější stanovisko a rozhodl o přípustnosti ukládání popelnic na hřbitovech nad zemí kladně. V důvodech nálezu se praví:

»Druhá věta ustanovuje, že o ukládání popela z mrtvol na hřbitovech platí tytéž předpisy jako o pochovávání mrtvol na hřbitovech. Klade tedy pohřbení popela z mrtvol na hřbitovech na roveň pohřbení mrtvol na hřbitovech a vyjadřuje myšlenku, že nemá býti činěn žádný rozdíl mezi pohřbením popela z mrtvol a pohřbením mrtvol na hřbitovech. Prvá věta dává, jak bylo již uvedeno, sama předpis pro uložení popelnic s popelem a o způsobu, jakým smějí býti uloženy (pohřbeny). Dává-li ale prvá věta sama předpis o způsobu, jak jest popelnice s popelem ukládati na všech zákonem přípustných místech bez ohledu, o jaké místo běží, pak nelze při logickém výkladu zmíněného zákonného ustanovení míti za to, že chtěl zákonodárcе hned v druhé větě stanoviti výjimku z pravidla prvé věty co do způsobu uložení popela z mrtvol na hřbitovech. Nebylo by lze dopátrati se také důvodu, proč by byl chtěl zákon stanoviti právě při hřbitovech, jako nejčastěji se vyskytujících pohřebišťích, výjimku ve příčině způsobu, jak jest popelnice s popelem ukládati. Je proto na snadě názor, že pod pojmem »předpisy«, o nichž je řeč v druhé větě, sluší rozuměti normy, které se týkají jiných otázek, než o nichž pojednává prvá věta a jež jsou v souvislosti s pohřbíváním mrtvol na hřbitovech. Tedy zajisté také takové předpisy, které jednají o předpokladech, za kterých lze provésti pohřbení mrtvol na hřbitovech. Do této skupiny spadají pak nesporně i takové normy, jež upravují otázku vzájemného poměru zákonem uznaných církví a náboženských společností »o pohřbech (o pohřbívání)«, t. j. t. zv. interkonfesionelní předpisy.

Z předeslaného vysvítá, že druhý odst. § 14 zák. Sb. č. 464/1921 obsahuje dvě samostatné, vedle sebe stojící normy, z nichž každá pro sebe upravuje jinou otázku.«

J. Neubauer.